

Megjelenik a Társalkodóval minden héten kétszer t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizetheti helyben a szerkesztő's kiadó tulajdonosnál uri utca 453dik szám alatti Trattner-Károlyi ház első emeletében, egybűtt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kívánatos példányok iránt csupan a bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a megrendelés. Az Értesítőben mindenféle hirdetésny fölvetetik's pontosan és jutányosan közöltetik.

Folyó eszt. october 1-jétől december végeigjáró év negyedes előfizetést postán 3 fr. 30krral, Budapest-re borítéktalanul's házhoz küldéssel 2 fr. 40 krral testvér lapjaira elfogad a szerkesztőség.

FOGLALAT. Magyar- és Erdélyország. (Kinevezések's névmagyarítás; új iskolák megnyitása N.-Beeskereken; a Tiszaszabályozás ügyéhez; Zalamegye közgyűlése; erdélyi ügyek; rendkívüli közlés az erd. orsz. gyűlésről; meghívás a yukovár-fiumei vasut-társaság közgyűlésére; felelet a mértékletességi ügyben; pesti polgársági taksa; temetési díjszabás; nyílt levél a szerkesztőséghez; budapesti napló.)

Ausztria. (A' stájerországi tartománygyűlés Gréczenben.)
Portugália. (Új törvény a' hadseregi's hajóhaditesti büntetések tárgyában.)

Spanyolország. (Pártnézetek a' királynő és dona Luiza házasságáról; közlés Portugália jelen helyzetét illetőleg.)

Anglia. (Victoria királynő's férje Wight szigetre tért vissza.)

Dánia. (Őszszütközés a' király és schleswig-holstein-lauenburgi kancellária közt.)

Görögország. (Kamrai tanácskozások a' kiadási költség felett.)

Értesítő; dunavizállás.

Magyar- és Erdélyország.

Ócs. 's ap. kir. Főlsége a' nm. magyar kir. helytartósághoz legközelebb érkezett k. k. udvari rendelvénye szerint legkegy. megengedni méltóztatott: miszerint míg a' N.-Beeskerek mezővárosban felállítandó középtanoda ügyében a' legfelsőbb határozat kiadathatnék, ideiglen ezen tanodában a' tanulmányoknál előadások a' legközelebb iskolai év elején megkezdthessenek: ennek következtében az a' jaitos tanítórendi atyák ott a' négy nyelvészeti és elemi harmadik osztályban october elején a' tanítást elkezdendik.

Ócs. 's ap. kir. Főlsége Hübsch Károly vezetéknévűnek Széplak y'ra változtathatását kegy. megengedni méltóztatott.

A' nm. magy. kir. udv. Kamra a' mármarosai k. kamrai igazgatóság keblében megüritt irattári első sorsjegyzőségre Schöffmann Sándor 2dik leglenes sorjegyzőt; ennek helyébe 2dik sorjegyzővé pedig Péterffy András nyugalmazott k. sómázsamestert érdemesíté.

A' Tiszaszabályozás ügyéhez. Milly gondos elővigyázattal és határozottsággal halad előre az emberi ész minden irányban a' tudományos téren, kivált a' vízépítészetben, arról különösen Anglia és Hollandia legbiztosabb példákat mutatnak. — A' vízépítési tudomány Hollandiát virulóvá tette és virulásban tartja. — Magyarország's különösen a' Tiszamellék, mely jelenleg ama nagy művel, a' Tiszaszabályozással és vízmentesítéssel foglalkozik, egyedül vízépítési tudomány által eszközölhet tökéletes vízmentesítést's lehet virulóvá. — A' fő feltétel, mely által e' nagy czélhoz juthatni, erős és biztos alapszerzés, melyet nagy vigyázzal's csak biztos uton szerezhetni. — Csak illy feltételek alatt állhatni jót a' haza és külföld előtt ama nagy műnek (a' Tiszaszabályozásnak) szerencsés eszközöltetése iránt. Biztos alap nélkül a' Tiszaszabályozás, mint mindenféle más építvény vagy vállalat igazán nem sikerülhet. —

Mennyi gond fordított a' Tiszaszabályozásban a' biztos alap megszerzésére, következőkből ki fog világítani:

Folyó évi augusztus 3kán a' tiszavölgyi társulat öszszgyűlvén Debreczenben ó méltósága k. biztos Széchenyi István gr. ur elnökle alatt tiszaszabályozási gyűlés tartott. Ott a' technikai tanácskozások által az alap, melyre az egész tiszaszabályozási munka fektetendő, oknyomos határozatot igényelt — miután a' főkegyesületi követek kívánságait előterjesztették, és több megye a' vízarádások elhárítására mindenek előtt a' Tisza egy részét és Szamost, legrovidebb uton az Ér és Berettyó folyón leeresztetni kívánták, t. Keczkés tiszaszabályozási ideigl. igazg. mérnök előadására, ki a' Lám Jakab vízmentesítési és tiszaszabályozási tervét egyszerűn létesíthetlennék, és az 500 ezer köb lábra tett vízmennyiséget túlzottan nyilvánította's állította, hogy a' Tisza tulajdon vízmérséi szerint 100 ezer köb lábnyi vízmennyiségnél többet nem tesz's így egyedül régi útja szerint szabályozható czélszerűn, — azonban minden további tanácskozás nélkül elhatározatott: hogy a' Tisza mostani folyása és Vásárhelyi Pál terve szerint szabályoztassék! —

Ama feltűnő's nagyon különböző és tárgyalást mindenestre igénylő 500 ezer és 100 ezer köb lábnyi vízmennyiség többé szóba sem hozatott. Melyik tehát az igazi vízmennyiség? hol a' biztos eljónthetetlen alap? hol a' garantia? — Nem czélom itt az igazi vízmennyiségről, vagy szilárd alapról, vagy biztosítékul vitatkozni, nem is szándékom megmutatni, hogy Lám Jakab ur terve eldönthetetlen alpra fektetve legczélszerűbb, 's hogy a' Lám terve

szerint legbiztosabb vízmentesítés és hajózás eszközölhető; hogy a' Keczkés ur által pártolt Vásárhelyi terv alap nélküli vagy czélszerűtlen, hogy a' részleges tiszai átvágások vízmentesítést nem eszközölhetnek, — és hogy szerinte a' kijelölendő's a' Tiszavidék költségin építendő töltések csak vést hozók; czélom az, hogy a' hoszsu vitatásokat mellőzve a' tisztelt közönség magának a' közlendő adatok által itélhetési tudományt's tájékozást szerezhesen.

Előbb megmondom rövideden, mikép akarja Lám és Keczkés a' vízmentesítést és a' Tiszaszabályozást eszközölni. —

Lám, a' mennyiben munkájából felfoghatám, a' Tiszaszabályozásról irt könyvében foglalt elvek szerint a' késő jövendőt és az 500 ezer köb lábnyi vízmennyiséget szem előtt tartva tősgyökeres vízmentesítést és szabályozást kíván, ó t. i. a' legrovidebb és legtermészetes vizleeresztést Veréczétől Szatmáron át Csongrádig, az ér-berettyói folyón akarja létesíteni: mely utvonat 70 vagy 80 mérfölddel rovidebb a' régi tekervényes Tiszánál, az által akarja a' régi Tiszavíz színét lejjebb szállítani, és a' Tiszába ömlő többi folyam szabályozására's a' tavak és mocsárok kiszáritására szükséges alapot eszközölni's egyuttal biztos hajózást minden időre Veréczétől V. Namény, Csap, Tokaj és Szatmáron át Csongrádnak akar létesíteni. — Keczkés ur ellenben a' régi Tisza tekervényes útja és Vásárhelyi P. terve szerint, száz mindenféle átvágás által akar 100 ezer köb láb vízmennyiségnek sebesebb lefolyást eszközölni, a' Tiszát töltések által recipienssé átváltoztatni; azon esetre pedig, ha a' Tisza mint fő felfogó vagy recipiens a' hegyi vizeknek nem elegendő tágas öblü lenne, azt hiszi, hogy majd akkor is elég idő lesz a' töltések föléb emelgetése vagy a' vizek más-hova fordítása által segíteni. — Ezen részleges átvágások szerint a' Tisza 20 vagy 30 mérfölddel rövidítették. —

Azon két tiszaszabályozási terv vagy tervek létesítésére szükségképen fordítandó kézimunkák, melyekből a' fedezendő költségek támadnak, összehasonlítása által könnyen megítélhetni: melyik a' valódi és elsősséggel bíró terv's az egyedüli út, mely által kívánt czélhoz juthatunk, mert — ósz minden theoria! —

De az idő halad's ezt czélnélküli vitákkal vesztegetni nem szabad. Én felszólítom tehát legelőször t. Keczkés tiszaszabályozási ideigl. igazg. mérnök urat's kérem legyen szíves a' tiszai átvágások és töltések hoszszát, magasságát vagy mélységét és közép szélességét, valamint azon megterítendő földter mennyiségét is, mely az építendő töltések és partok közt létezik, vagy a' töltések távolságát a' partoktól minél előbb határozottan közölni. Reményem hogy t. Keczkés ur ezt annál hamarabb meg fogja tenni, mivel jelenleg már az átvágások és töltések munkába vétettek's ezen számításoknak készen kell lenniök. Mihelyt ezen adatok megjelennek, t. Lám Jakab ur is szíves lesz maga terve adatit a' közönség elibe terjeszteni.

Reményem hiszem nem fog hiúsulni, hogy a' felszólított tervező urak annál inkább föl fogják tártani e' cikk's kérelem iránt nézeteiket, mivel e' vállalat tiszába tétele a' haza felvirulásának egyik hatalmas tényezője. Csernyón szeptemberben. B o d r o g k ö z i.

Zala megye közgyűlés. Harmadik évnegyedes közgyűlésünk sept. 14kén vette kezdetét, melyről hogy számos kortestőmeg jövend a' tanácskozást folytonos zavarban tartandó, már előre igen sok ajak rebesgeté. A' sok ajaknak igaza lett annyiban, hogy a' kortések csakugyan megjelentek, de a' tanácskozás folyamatát nem zavarták meg; hanem megzavarták a' igenis saját főnökeik F. G. és R. K. tb. még pedig annyira, hogy a' miért jöttek: azt a' gyűlésben elmondani sem tudták, vagy merték, mert hogy egyedül azért jöttek volna be, mint ók mondák, hogy a' nemesi pénztárból szegényebb nemestársaink is birtokaikhoz képest kapjanak kölcsönt, ezt egy józan eszű sem hiszi, mint-hogy ez néha néha eddig is megtörtént's ezután hogy gyakrabban kapjanak, alig történendik meg; miért? csak azért: mert körmetlen macskának nehé megcsipni az egeret. Ki értheti, értse. Ez tehát megzavarodott kortesfőnök urak! önök bejöveteleik igaz és egyedüli oka nem lehetett, azért elmondjuk most mi, a' miket önök bejövetele okaiul hallánk.

Hallottuk t. i. hogy H. K. tb. urnak bizonyos gondnoki gondatlansága által elveszett öszveg pénzt elengedni —

hogy némely a' nemesi pénztárt illető kötelezvények kise-réltetését köztudomásra hozni, miről egykor tán mi is világosabban irandunk — hogy a' főispán-helyettes urnak a' törvényszékek elnökösködését létesíteni akarják'st'b. — hogy önök ezen dolgokat, melyek másodikánál tán igazok is van, meg sem pendítették, azt gondoljuk: hogy önök-re vagy rájuk ijesztettek, vagy valaki által cserben hagyattak. Legyen a' dolog bármint, önök mindenestre gyáva's együgyü vezérek, kikre magunkat csakugyan nem biznók's hiszszük, hogy jelen esetben a' befárasztott nemes atyafiak sem fognak önöknek vezéri ügytelenségükért köszönetet szavazni. — Említettük, hogy a' kortések a' tanácskozás folyamatát nem zavarták meg; de ebből senki se hozza ki azt: tehát gyűlésünk csendes és nyugodt volt, mert az intelligentiát követelő szakálos és kardos urak egymás szavába vagdalva oly rendetlenül, — mit D. F. tb. ur illetlenségnek nevezett, — viselték magokat, hogy főisp. helyettes ó mlga a' csend és rend eszközése végett többször felszólalni levén kénytelen, végre azt is erősítette: hogy közgyűlésünket az átmenő annak ismerni nem fogja. A' nagy zaj és lármára elkeseredett egy szabadelvű főnök's illy szavakra fakadt: TT. KK. és RR. jelen közgyűlésünket több meggyéből érkezett jó barátink diszesítik jelenlétökkel, kik tanácskozásinkban illy rendtelenséget látva's erről itélve, ugyan mit fognak majd mondani megyéjökben a' zalai közgyűlésekről? mi megmondjuk előre, azt: hogy tanácskozási modort tanulni Zalába ne menjünk. 'stb. E' sorokat nem örömet jegyezzük ide, de fájdalom! a' dolog így áll. Azonban erről legyen elég; lássuk a' gyűlésben felmerült tárgyakat's azokra kelt határozatokat.

Alig foglalta el főisp. helyettes ó mlga elnöki székét Cs. L. tb. emelte föl sorsosít békes türelemre's férfias bátorságra felhívó szavát, t. i. hogy a' szokottnál nagyobb számmal megjelent köznemesek irányában se ne csüggedjenek el, se az indulat hevétől magokat elkapadni ne engedjék. Felhívása megtevé a' hatást, mert a' parlamentarizmus dorokrolatívál máskor épen nem igen sokat gondolt szónokaink egészen megjuhászottak's mivel e' felhívást a' megjelent szépszámu köznemesek idézték elő, mi mai napon azon különös, más megyékben tán nem is hihető, felfűdözést tettük: hogy Zalában a' kelletinél pattogóbb szónokok lehangolására igen üdvös orvosszer egy csapat kortes. Cs. L. tb. felhívása után H. K. tb. mint a' Kelemen-féle tömegrek egykori gondatlan gondnoka szólalt fel's miután a' tömegnek, mint uzsorából növekedettnek legyalázása's megutáltatására minden lehető módot felhasznált, még a' bold. alapítónak személyét és házi körét sem kimélve meg, azt indítványozá: 1ször, hogy ezen tömegnek gondviselését a' megye vesse magától el. 2ször hogy ugyanezen tömegeből gondnoki gondatlansága által elveszett 7000fr. öszveg biztosítására végett a' mult közgyűlésből kiküldött választvány eljárásában függesztessék föl's ezen magát az indítványozó tb. urat nem a' legszebb oldalról ismértető kettős indítványt, mint némely rosz nyelvek mondák, a' kortések segédelmével akarta elfogadtatni. De bentörtött kése, mert felszólalt D. F. tb. ur, ki mint gyámszéki elnök a' dolog mibenlétét legjobban tudja's azt világosan elölkbe adá, mire a' köznemes uraknak nemcsak kedvök nem kerekedett a' kettős indítvány pártolására, hanem inkább megnehezelték lát-szottak az indítványozó tb. urra. Halljuk D. F. tb. urat:

Kelemen Imre zalamegyei tárnoki nemes szülékek szegény gyermeke saját szorgalma által oda vitte dolgát, hogy a' p. tud. egyetemenél törvénytanítóvá lön; en állásában nem megvetendő mennyiségű pénzt m. e. 80 ezer frtot gyűjtött magának's minthogy gyermekei nem voltak, végrendeletében két unokáját tette örökösivé olly kikötéssel: hogy ezek a' tömeghez soha ne nyulhassanak, hanem csak a' kamatokat költhessék el's Zala megyét kérte meg, hogy több helyre kiadott pénzét öszszeszedve hozza Zala megyébe itten kiadandólag. Zalamegye a' benne helyezett bizodalomnak megfelelni annál inkább kívánt, minthogy az örökösök mint szegény nemes gyermekek keblében laktak; a' tömeg gondviselését elvállalta, mely hogy rendesen menjen, H. K. tb. urat tömeggondnokká 300 fr. evi fizetés mellett megválasztotta; miért neki kötelességül tétetett: a' pénzek behajtása, Zalába hozatása és szigorú felügyelés, hogy valami a' tömegeből el ne vesszen. H. K. tb. több év után a'

lemhez kell folyamodni; az elsőre nézve jónak látja elnököt felszólítani; ilyenek például: hogy ns Krasznamegyének csak egy követe van, és hogy Udvarhely városnak egy követe sincs. Az utóbbiakra nézve azon kérdés tekintetében, hogy ő felségéhez föliratukat a' kk. és rr. most rögtön vagy későbbre tegyék meg? véleménye az: hogy ezen felirat bővebb tárgyalása 's felterjesztése későbbre, t. i. akkorra halasztassék, mikor az érdeklött kir. leirat szőnyegen leendő. Egy másik k. tb. nem látja helyén, hogy a' lajstrom tárgyalatik; a' compil. edictum szerinte nem egyébről szól, mint a' meg nem jelenőkről. Ezen törvényeziknél fogva tehát más sérelem a' lajstromban nem lehet, mint ha némely országgyűlési tagok meg nem jelentek. Az 1791. 11. t. cz. azt rendeli, hogy legelsőben a' kir. előadások vétessenek fel 's velők kapcsolatban a' sérelemek; ha tehát sérelem van, azt a' kir. előadások során a' negyedik ponttal kívánja tárgyalatni. — Szabenszék egyik követe a' tegnapi határozat ellen azt vitatta, hogy a' lajstrom nem tárgyalható a' kir. előadások előtt; erre egyik k o l o s m e g y e i követ megjegyezte, mikép a' tegnapi ülés jegyzőkönyvében már benne áll, hogy a' mai tanácskozási tárgyat a' lajstrom teszi. Egy kir. hivatalos is a' lajstrom-felolvasást akarja, de a' benne felfűződendő sérelemek tárgyalását akkorra kívánja halasztatni, ha majd az e' tárgybeli kir. leirat forgand szőnyegen. —

Egy más kir. hivatalos helytelennek látja a' lajstrom-tárgyalást, miután már a' kk. és rr. jegyzőkönyvi bizottságot is választottak, azért nem is kíván érdemleg hozzá szólni. Midőn főnebbi nézetét először nyilvánítja, azt szóló nem royalismusból tevő. E' teremben csak vélemény és ellenvélemény lehet, nem royalismus és antiroyalismus. 'stb. (Elnök: csak a' tárgyhöz méltóztassék szólani.) A' compil. edictumában az van, hogy az elnök olvassa fel a' catalogust 's a' ki jelen nincs, 200 frtig büntetessék. A' catalogus felolvasatása megtörtént akkor, midőn a' követ urak credentialisaikat beadták. Elnök urat szóló nem akarja számadásra vonni, kit bocsátott el, kit nem? Ha a' kk. és rr. sérelmet találnak abban, hogy szóló, vagy más miért regalista? nem itt a' helye orvoslani, hozzanak törvényt írta maga rendén. Most a' lajstromot a' kir. előadások során a' 4dik pontban kívánja tárgyalatni.

Csikszerk követe a' szabenszék indítványát méltóztatni akarja, mert a' lajstrom-tárgyalás ezen ülésben már nem lehet status quaestionis. Pártolja Tordam. követe által elsorolt sérelemeket, sőt utasítása következtében meg ezekhez adja: miszerint küldőji tetemes sérelemnek tekintik azt, hogy a' kir. hivatalosak kinevezésében a' t. hatóságokra való tekintet annyira el van mellőzve, hogy a' Csikszerkben lakó nemesség közül jelen országgyűlésre azokon kívül, kik hivataljoknál fogva szoktak kir. hivatalosak lenni, senki sincs kinevezve. Szóló nem akarja felállítani azon elvet, hogy akár alkalmas valaki arra, hogy kir. hivatalos legyen, akár nem, mivel ez vagy amaz t. hatóság tagja, tehát neveztessek ki; de abban aképp kellene minden t. hatóságot részeltetni, hogy ha vannak e' pályára alkalmas egyedei, azok neveztessek ki; Csikszerk pedig illy jeles egyedekkel bővelkedik. Utasítása nyomán továbbá sérelemnek nyilvánítja szóló azt is, hogy törvény ellenére az országgyűlés évenkénti tartása elhalasztott. Azon kérdésre pedig: vajjon a' lajstrombeli sérelemeket most, vagy később kelljen ő fölterjeszteni? a' tanácskozási jó rend kívánván, hogy egyik tárgyról a' másikra átmenet ne történjék, valamig teljesen be nincs fejezve, ohajtja: hogy a' felírás, mihelyt az e' tárgybeli tanácskozási befejezték, azonnal terjesztessék föl.

Elnök azt hiszi, hogy itt egy kérdéssel mindenek véget vehetni, azért kérdi: állanak e' a' kk. és rr. mindazon nézetek mellett, melyeket 1841ben kifejtettek? (közfelkiáltás: állunk) méltóztassanak felállás által a' többséget kimutatni (a' kk. és rr. majd mindnyájan felállanak). Ha a' kk. és rr. még új sérelmök is van, millyennek a' szász ispán választásmódját nyilvánították, azt maga utján tárgyalhatják. Ezekután azt is szükséges lesz elhatározni: a' felírás most történjék e' meg, vagy később? — Egy kir. hivatalos sérelemkezejeéről le akarja lépni 's Tordam. sérelmeit nem pártolja. — Hunyadm. követe a' felírás idejére nézve utasítása következtében az 1841beli gyakorlat mellett szavaz; a' lajstrombeli sérelemeket osztályoztatni kívánja; végül sérelmet terjeszt elő. Az appr. III. r. 17. cz., a' leopoldi hitlevél 10ik pontja 's az 1791beli X. t. cz. világosan rendeli az országgyűlésnek minden évbenti tartását. Hunyadm. a' legelső, bármely tárgyban teendő felírás mellett külön felírásban ohajtja ő felségét megkérdendők, hogy az idézett törvényeket megtartani méltóztassék. — Elnök ujra figyelmezteti szólókat, hogy a' lajstrom-tárgyalás van szőnyegen, ha a' követ urak indítványokkal akarnak fellépni, kérjenek sort rá.

Fogarasvidék követe megemlíté: mikép néhány országgyűlésen volt már jelen, de ő ennél szenvedélyesebb, sőt zavarosabb vitatkozásokat eddig nem ta-

pasztalt; beszélünk a' lajstrombeli sérelemről a' nélkül, hogy előtünk állanának, vagy a' mai ülésben felolvasaták volna. Majd átér a' tordai sérelemre, 's azokat pártolólágg nyilatkozik; tovább kiemeli: mikép mindezeknél van egy sokkal fontosabb kérdés, mely alkotmányunknak nem külszínét, hanem lényegét tárgyalja, 's ez a' kir. hivatalosoknak a' követekét sokkal túlhaladó száma. Távol van szóló, hogy egyes regalisták személyét gyanúsítsa; itt személyekről nem, csupán tényről, politikai igazságról van szó. Alkotványos ország csak ott lehet, hol a' t. hozó hatalom fejedelem és nemzet közt meg van osztva. Nálunk a' thozás fél részét ő felsége gyakorolja, tőle függvén a' törvények megerősítése; méltányos és igazságos lenne, ha a' joggyakorlat e' pontnál határozatnék; de nálunk ez nem így van, mert a' thozó testnek nagy részét, a' regalistákat ő felsége hja meg. Szóló követ gyanúsítani nem akar 's nem is mondja: hogy teszi, de teheti ő felsége, miszerint önérdékében válassza meg egyedeit. Igaz, hogy ő felsége 's a' nemzet érdekének azonosnak kell lenni, de nem hiszi, hogy ezen érdek iránti nézetek mindig ugyanazon-egyek volnának. Nem akar e' tárgyban törvényt indítványozni, ez kívül esnék a' lajstromkérdés határain; csak azért kívánja e' pontot kiemelni, hogy miután ő felségének thozói befolyása különben is tulnyomó, legalább örködjének az ország rendei, hogy ezen befolyás a' törvények által kiszabott korlátok közt gyakoroltassék. A' leopoldi diploma és az 1791beli organicus czikk tisztán rendeli, hogy az országgyűlésre nézve a' régi gyakorlat tartassék meg, ez pedig azt tanúsítja, hogy a' hivatalon kívüli regalisták száma 1791ig a' követekét soha tul nem multa. De ha nem is állana ezen törvényes gyakorlat ereje, sőt ha épen ellenkező törvény léteznék is, miután van törvény, mely Erdélyt alkotványos országnak mondja, csak olly törvénynek lehet érvényességet tulajdonítani, mely az alkotványosság eszméjével nem ellenkezik. Szóló azért megkérdendők véli ő felségét nem arra, hogy a' mostani regalisták közül néhányat visszahajjon, mi szintoly sérelem lenne, hanem hogy több regalistát addig kinevezni ne méltóztassék, mig számuk természetli halál következtében egyenlőre nem apad. Van még, mond szónok, egy fontosabb sérelem is. Szóló a' regalistai kar tisztelője; az egy arisztokratiai kar, mellynek lovagias szelleménél 's önérdeténél fogva függetlennek kell lennie. 'S nem jadjul el fel a' kebel a' gondolatra, hogy egy regalista, ha nyilatkozata valamely főur tetszését meg nem nyerte, egy tollvonással kitöröltessék thozói díszes állásából? ez sérelem nemcsak a' regalistai karra, hanem az egész országra nézve. Ha regalistákat nevezhetni ki, 's mennyi tetszik 's őket tetszés szerint ki is törölhetni, akkor az alkotvány csak sírbolt, mellybe szabadságunk temetve van 'stb. A' szőnyegen forgó kérdésben az indítvány mellett nyilatkozott szóló, a' felírás időre nézve pedig kijelenté, hogy a' tanácskozási rend igényeire képest előbb határozatassék meg: mi a' sérelem? azután tanácskozzunk a' fölött: mi történjék velők.

A' vitatkozások további folyamat hely szűke miatt mellőzve, közöljük az eredvényt, miszerint a' kk. és rr. mindazon sérelemeket, mellyek a' lajstrom tárgyában 1841ki orsz. gyűlésen kifejtettek, a' mennyiben azóta változást nem szenvedtek, most is sérelemnek tekintik; a' változás alá jött sérelemek közül jelesen a' szász ispán választásmódjának thozási úton kívüli eszközöltetése iránt fentartják jogukat, határozásainak maga idejébeni megtételére. Ezen sérelemek orvoslása végetti feliratot akkor terjesztendik fel, midőn a' mult orsz. gyűlésről fölterjesztett hason tárgy feliratra érkezett k. válasz szőnyegre jövend. A' jelen országgyűlésen hijányosan, vagy épen nem képviselt hatóságok részéről törvényesen és kellő számmal választandó követek küldését maga utján eszközölni elnök ő nmlga kéretett meg. —

A' sept. 19ki h e t e d i k orsz. ülés tárgya volt: az első kir. előterjesztvényben foglalt kancellár-választást megelőzőleg a' választási elvek és szabályok megállapítása. Ezekre nézve a' kk. és rr. az 1837ki orsz. gyűlésen megállított 's 1841ben módosított rendszert határozaták minden pontjában megtartani. A' választás következtében teendő felírásban kijelentendik, miszerint tisztelettel fogadták a' kancellár-választásnak ő felsége általi kitűztetését, minek teljesítéséhez annál nagyobb készséggel fogtak a' rr. mivel egyéb iránt is elvitathatlan joguk 's mellőzhetlen kötelességük hozta magával azt törvényes módon betölteni. Kifejezik továbbá az országgyűlések évenkénti tartását rendelő törvények meg nem tartatásából eredett súlyos sérelemeket. Megkéri ő felségét, hogy a' kk. és rendeket törvényesen illető választást vá l a s z t á s n a k, nem pedig c a n d i d a t i ó n a k nevezni, a' kancellár-kinevezésben pedig a' szavazattöbbségre 's vallásbeli illetőségre tekintettel lenni méltóztassék. Ezutólsó pontra nézve különösen ő felsége figyelmébe ajánlják azon körülményt, miszerint az egyik orsz. főhivatal, mint a' k. kormányzó, jelenleg ref. val-

lásu egyeddel van betöltve. Kérni fogják végre, hogy a' k. megerősítés még ez orsz. gyűlés alatt leérkezék; nem ismerhetvén el a' kk. és rr., hogy egyik orsz. gyűlésen történt választás más országgyűlésre leküldendő megerősítés törvényes alapjaul szolgálhasson.

A' k a n c z e l l á r - v á l a s z t á s s e p t. 21ére volt kitűzve. —

Hunyadmegyének aug. 31én kilencz hó után tartott közgyűlése igen népes volt, mellyen H. J. indítványozá: hogy ámbár az országgyűlés megnyitásban mindnyájan örvendünk, de mivel az nem a' maga idejében történt, ebbeli sérelem jelentenék ki jegyzőkönyvileg is, minek azonban a' főispán szerint, mint sérelemnek csak a' követi utasításban lenne helye. És hiába hozá fel egyebek mellett K. E. hogy már csak azon okból is említést kell tenni a' jegyzőkönyvben ezen sérelemről, és pedig épen most, mert az utasítás nem iratván a' jegyzőkönyvbe, a' kormány azt nem fogja látni. De mind hijában! az öröm olly erős volt, hogy a' sérelem egészen feledésbement. A' megyének mult orsz. gyűlésen volt egyik követe K. E. egy beszédecskéjét kívánta jegyzőkönyvbe igtatatni, melly illy formán hangzott: „Miután e' megyében, sőt ennek határain kívül is azon hírt terjesztették róla, hogy ő ugy nyilatkozott volna, miszerint jövendőre semmi követségi szerepet elvállalni nem fog, most e' hírt minden alap-nélkülinek kénytelen nyilvánítani annyival inkább, mivel illy botor nyilatkozattól, ha egyéb nem, már maga az is feltartóztathatta volna, hogy ezen lépésére netalán a' mesebeli n o l o a c e r h a m s u m e r e mondást alkalmazzák; 's e' beszéd beigtatását főispán ur nem ellenzé. Olvastatott több intézvény, 's thozásági levelek, mellyek fölött röviden határozat a' rendek. Majd a' tuzkármentesítési terv kidolgozására megbízott választvány munkálata olvastatott, melly kimerítőnek nem találtatván, nem fogadtatott el, hanem a' marosszéki és tordamegyei hasonló intézetek terveinek használásba vétele mellett a' választvány új kidolgozás végett bizatot meg. Ezután főispán ur kijelenté: hogy a' követválasztást másnap 9 órakor kezdendi meg, a' mikor is mindenki (ha szinte írni nem tudna is) kész szavazó czédulával jelenjék meg. —

R e n d k i v ü l i k ö z l é s. S e p t. 21kén az erd. országos rendek az udvari kancellár-választást vevén fel napi tárgyal, annak követk. eredvénye lett: többséget nyertek a' r. kath. részéről: b. J ó z s i k a Sámuel 213, gr. L á z á r László 106, G á l László 84; reform. részéről: b. K e m é n y Ferencz 147, gr. M i k ó Imre 129, gr. D e g e n f e l d Otto 118; luther. részéről: b. B r u c k e n t h a l József 120, S a l m e n Ferencz 103, K o n r á d Mihály 95; unitar. részéről: D á n i e l Elek 131, S a l a Mihály 120, G á l f a l v i 125 szavazatot. A' választók száma 236 volt. S e p t. 23kára a' kir. kincstárnoki választás tüzetett ki. M. és J. †

A' vukovár-flumel vasutársaság közgyűlésére meghívás. A' társaság által kinevezett pesti választvány munkálatinak egy éve járván immár le, kötelességének isméri eszközéseiről számolni 's a' társasági ügynek koronkinti fejleményei, közebejött viszonyai 's mostani állapota felől kimerítő jelentést adni, miszerint a' társaság az elibe terjesztendők nyomán e' nagy fontosságú hazai vállalat jövendője iránt kellőleg intézkedhessék. E' végből f. évi nov. hó 15kére, estvél 5 órára ezennel közgyűlést hirdet 's az aláírott tag urakat e' gyűlésre az ipar-egyesületnek ujlágutcazi Ilkeyféle házban levő szállásán megjeleni tisztelettel kéri. Pesten sept. 21kén 1846. A' vukovár-flumei vasutársaság pesti választványa határozatából: gr. B a t t h á n y i Kázmér elnök, K o s s u t h Lajos képviselő.

Felelet a' mértékletességi ügyben. (folyt.)

Hogy a' pálinka magában nem méreg 's csak viszszafelés által lesz azzá, könnyű lesz behozonyitanunk nemcsak „x—y“nak, kiről — mivel annyi chemiai mérget sorol elő — felteszszük, hogy egy kissé chemicus is, hanem az egészen laicus olvasónak is, ha emlékezetbe hozzuk a' következőket: Minden eledelt, mellyekkel az ember táplálkozik, két osztályba sorozott a' legujabb physiologia; egyik oszt. tartozók, mellyek elemeik természeténél fogva képesek átmenni a' vérbe, annak alkotó részeivé válni 's körforgása által kipótolni mindazt, mit az állati organismus — azon eszközök, mellyek által az állatóság, mozgás és érzés nyilatkozik — a' benne örökös folyamában levő feloszlás által, minden momentumában az életnek vesz; ezek alkotják minden organuminkat, 's ezen tulajdonukért plasticus eledelnek nevezik, ide tartozik a' hus és némely növényi állományok; a' másik osztály semmivel sem gyarapítja testünket, vérbe is csak mechanice vegyül, de nem organicus alkotó része, 's csak azon életműfolyam fentartására szolgál, melly az életre nézve mellőzhetlen melegt szüli; ezen életműfolyam a' lélekzés, 's az ezt tápláló állományok a' lélekzeti eledelnek, mint a' zsir, a' kenyérnek, burgonyának 'sat. keményítő része, a' cukor és pálinka. Mind ezen eledelnek ugyan-

azon elemekből vannak alkotva különböző arányokban; organismusunkban mindnyájan ugyanazon változásokon mennek keresztül, azaz a víz és szén-savvá égnek el — mindnyájan C (carbon), H (hydrogen) és O (oxygen)ből vannak alkotva, de úgy, hogy elégségre CO² és H²O-vá (azaz: kénsavvá és vízre, miket minden szuszszánásunkban kielehelünk) a bennük foglalt O nem elég, 's ezt a lélekzés által a levegő szolgáltatja tüdőnknek — 's ezen lassu tűz által okozák bennünk a jótékony meleget. Hanem azon könnyűsége nézve, mellyel ezen változásokon keresztül mennek, nagyon különböznek egymástól. Legelső helyen áll pl. a szesz, utána a cukor. Hanem neki más igen fontos tulajdonai is vannak a többiek felett: ő nagyon szállékony (volatilis) és szárító, azaz a vizet magához vonzó 's vele együtt elröplő; innen az a melegség, mellyet gyomrunkban, sőt minden ereinkben kiterjedni érzünk, midőn valami szesz italt veszünk magunkba: a szesz egyesül az oeconomia vizes nedveivel, ezen egyesülés által mindig meleget fejt ki, egyszersmind kissé égető érzést hagy hátra azon helyeken, mellyeket a víztől megfosztott; az oeconomia munkásságát jótékonyan ingerli fel, de túl a mértéken megrészegít. Már hogy épen ide jutottunk, nem lesz érdektelen olvasóinknak a részszegség magyarázata: adni legujabb physiologiai tapasztalások nyomán: a szesznek azon tulajdona is van, hogy a tojás-fehér benne megalszik; a vérnek egyik lényeges, sőt legtetemesb alkrésze már épen ez az állomány egészen folyó állapotban, az albumen: a ki már sok szeszt talál magába venni, ez a felszívó edényeken átmegey a csatornáknak, 's az emberben is szintugy megáll az élet — azaz: részszeg mindaddig, míg a szesz vagy szén-savvá és vízre égve, vagy csak gőzzé válva, a tüdőn ki nem lélekződik, az albumen megint folyóvá nem lesz, 's a vérkeringés rendes gyorsaságát vissza nem kapja. De mindezekből épen nem az következik, hogy a pálinka mértékkel élvezve mérge volna; sőt ellenkezőleg igen sikeres lélekzeti eledel 's ezenkívül kivált hideg, nedves tartományokban az oeconomianak elevelen munkásságban tartására, nyálkasságtól óltalmazására igen becses. Mert gondolja meg csak x—y az égaljak hőmérsékleti különbségét, a sarkaktól az egyenlítőig 's ugyanazon paralellák alatt is a hegyes, emelkedett vidékek és térségek között, 's meg azt, hogy az embernek, minden különbözőségei mellett is az égaljaknak, testében 37^onyi meleget kell fentartani. De hogyan történik ez? Ugy, hogy valamint az éjszaki vidékek ragadozó állatai sokkal falánkabbak mint a déli tájakéi, ugy az ember is: a több eledelben több carbont vesz magába, melly a lég oxygenjével vegyülvén, azaz szén-savvá égvén, azon melegségi pluszt szűli, mivel testünk hőmérséklete magas az atmosphaeránál. Ugyanazon vidékben is mérsékelt égövünknek egy nyolczaddal több carbon (széneny) tartalmu eledelt kell az embernek télen magába venni mint nyáron, hogy a két évszak meleg különbségét kipótolhassa; — hát különböző égalju vidékekben, hol a hőmérsékleti különbség — 30°-tól—30^oig is emelkedik, azaz = 60°, mekkora különbségnek kell lenni az ember eledelai között? Innen van, hogy a déli tartományok gyermeke leves gyümölcsseivel is jól érzi magát, midőn a lapp vagy finn azoktól megfagyna 's helyettök megiszsa inkább a halzsirt vagy a pálinkát. Már mi biz ez utólsót sokkal többre becsüljük az elsőnél, t. i. a halzsirtnál, nemcsak ízlet tekintetéből, hanem abból is, hogy midőn imez az oeconomianak iszonyu bajt ad, addig a másikat csaknem magára emésztődik meg. Itt jónak látjuk eszmerokorságnál fogva azt is megjegyezni, hogy az epeláz, mi hir szerint Debreczenben 's Nyírségen 'sat. jelenleg uralkodik, szükséges eredvénye az ottani nép azon szokásának, mikint nyáron ugy mint télen szalonnával él egyaránt; télen bátran ehetné földink a szalonnát 's ihatna rá egy korty pálinkát vagy egy itező vadócot, nem lenne semmi baja tőle, mert a téli hideg légnak oxygen-főlöslege épen arra való, hogy a szalonnának carbon-főlöslegét eleveltven, imigy a külső hideg lég által folyást elvesztett belső meleget rendes 37° fokán tartsa. De nyáron a lég oxygen tartalma ugyanazon terjemben (volumen) kevesebb levén mint télen, lélekzetünk által kevesbet is szívunk be, nem annyit, mennyi a szalonna eleveltésére elégséges volna, 's ha ez a testben nem rakodik le mint kövérzés, az epébe megy át, azt szaporítja meg tulságosan, honnan jönnek aztán az epelázak. Azért a síkföldieknek nyáron inkább térsza-, zöltség- 's hus-, ha telik, 's csak téle a szalonna-táplálék. De nemcsak temperaturai viszonyok mentik ki, sőt teszik szükségessé a pálinka mérsékelt élvezetét, hanem az organismusnak egy nevezetes functiója is, a mozgás, vagy, a mi egyre megy ki, erőkifejtés. — Minden erőködési summának vagy testi munkának, bizonyos aránylagos summája meg az anyagoknak, mellyek a lég élenyének (oxygen) szünetlen behatása által organuminktól — testünkől — elválnak, 's mint éleny-együletek a tüdőn, bőrön vagy a folyó elválasztások után szabadba

szállnak — testünk felemésztődik. Minél erősebb a mozgás, erőködés 's munka, annál gyorsabb a lélekzés, élenybeszívás, felemésztődés — mikor erősen dolgozunk: erősen lélekzünk, erősen izzadunk és gyakran vizellünk — szén-savvá, vízre és vizelletté vált testünk; — ha ilyenkor bőven nem látjuk el magunkat lélekzeti elevellel, a főlösleg beszívott éleny testünkől vesz eleget, elsoványít, minden erőködés, minden szuszszánás izmaink egy részcskéjének feláldozásába kerül . . . nem czélszerű é ezen örökösen ostromló oxygennek martalékul valami könnyen felhasználható eledelt dobni torkába, minél fogva izmainknak békét hagyjon? Egy korty gyenge pálinka tökéletesen megfelel e' czélnak 's a dolgos ember mindig frisebb erőben is érzi magát utána. Azért a mit a tönk-vágó székely ember egy életből kapott gyakorlatias formulában fejezett ki, csak oda megy ki, hová a tudomány a legszigorubb analysis útján nagy baj és hosszas fáradság után jutott el. Csuda é hát, ha mi enthusiasmusra nem hajtunk, ha a tudomány szövétnéke után mehetünk 's ha kicsapongásnak nevezük az abszolot megtagadást ott, hol csak mérsékletre volna szükség?

Ha a pálinka, mint „x—y“ állítja, valóságos mérge, ugy miért ne volna az a ser, bor 's általában minden szesz ital? Hisz ezekben nincs semmi más táprész a szesz kivül. Miért engedi ő meg ez utólsók élvezetét, mikor ezek némellyike, mint az angol ale 's némelly spanyol és portugál borok ép oly szeszűsok, mint azon közönséges pálinka, melly ellen a csiksomlyai apostol prédikált; 's midőn az ő értelmezése szerint a pálinka bármily higitott állapotban is csak mérge? De hogy a pálinka mérge volna, azt egy dologismérő sem állítja, 's azok után, miket eddig mondtunk, reméljük „x—y“ sem. Egészen másfajuk azon részint ásványi, részint növényi mérgek, mellyeket „x—y“ nagy számban felhordott. Hogy ezuttal hosszu magyarázatba ne legyünk kénytelenek azok hatása iránt bocsátkozni, csak egy rövid hasonlattal világosítjuk meg a dolgot: azok hatása ép olyan mint a gyilkos, mellyet a gyilkos mellünkre szúr; ha nem talál jól, nem döfött elég mélyen, nem halunk meg, csak az inkább vagy kevésbé fájdalmas sebbel maradunk.

Már most még csak egy pár szót a mértékletességi egyesületek történetéhez. Mikor Massachusettsben 1811-ben (nem 1813-ban mint „x—y“ mondja hibásan) az első mértékletességi egyület alakult, az iszákosság ugy el volt terjedve, hogy a börtönök nem voltak elég tágasok az iszákosság miatti gonosztevőknek és örületeknek. Az amerikai mértékletesség lemondottak a pálinkaiszákosságról, tán a borról is — az nekik ugy sem terem — de a helyett a theaiszákosságnak adták magokat. Csak kell az embernek valami hörpölni való, különben igen unalmas lenne az élet. Aztán mindnyája nem is lehet szentté. Az amerikai 15 millió „szesz-nemisz“ a 18 millió öszszes népességből, jókora számvetési botlásnak tartjuk, azonban nem akadunk fel rajta; de ezen zavaros calculusból, miből „x—y“ azt ki-szűnti akarja, hogy az egyesült státusok „ama bolondító viz kártékony használata által 30 év alatt többet veszítettek, mint az egész státusok értékének öszszege“ — azt következtetjük, hogy „x—y“nak az egyesült státusokról ép oly liliputi képzetei vannak, millyen óriásiak a pálinkáról 's hogy ő általjában elfelejtette, minő viszonyban van e két terminus: fogyasztás és természet.

Midőn Irlandban a mértékletességi agitatio megkezdődött, az egész nép — alja 's felje — egyiránt, baromi állapotba volt sülyedve az iszákosság miatt. Az amerikai példának mind csak csekély volt ereje; a legelső mértékletességi predikáció 1829-ben érkezett Amerikából Irlandba, mikor némelly protestans lelkészek átlátván üdvöslétét azon egyesületeknek az elaljasodott ir nép fölemelésére, az első egyesületet alapították, hatásuk azonban csak a protestansok között volt némi csekély; a nép tömege távol tartotta magát egész 1833-ig, mikor a politika és vallás kezeletfogva adtak ösztönt a mértékletességre: már az első kath. parlamenti tagnak, O' Connellnek megválasztására 1829-ben a nép — mi addig példátlan volt — jőzanan jelent meg! A protestans mérsékletiek mindjárt próbálták a nép ezen jó hajlamát felhasználni; de siker nélkül, míg az O' Connell által öntudatra ébresztett ir népnek mint a politikában, ugy a vallás és erkölcsiségben is egy nemzeti vezetője nem akadt az igénytelen Mathews paterben, kit a corks-i nép sok nemes cselekedetiért különösen szeretett. A nép azonban már ugy el volt készülve ezen vallásos-politikai átalakulásra, hogy a jó szent atyának csak a hozzá tóduló nép fogadásait kellett elfogadni 's áldását ráadni; agitatioira nem volt szüksége. 1843-ban, mikor O' Connell a repeal zászlóját felütötte, nyilvánvaló lett a mértékletességi mozgalomnak politikai iránya: azóta „repealer“ és „teetotaler“ (szesz-nemisz) mindegy. Midőn Irland visszaszerzendette jogait 's a repeal megszűnt, a mértékletességi fanatismus is meg fog szünni, melly ugy sem tarthatna soká, mert az

ily abszolot feltevések, fogadások 's lemondások az emberi gyarló természettel ellenkeznek. Mi azt a világrt sem rossz-szaljuk, sőt örömmel ismértjük el, hogy egy olly elnyomott és elaljasodott nép regeneratiójára ezen politika és vallás által táplált mértékletességi fanatismus tán egyetlen egy eszköz volt.

Éjszaki Németországon 's a szkandinávi félszigeten is van eféle mozgalom. Ezt csak azért emeljük, hogy mindezekből általános következtést huzzunk ki — hiába ismértjük és hordjuk halomra a tényeket, ha nem tudunk generáli s álni —; ez az egész mértékletességi mozgalom a germán fajnál vette eredetét 's ott fejlődött óriássá; oka az, hogy mind a faj, mind az égalj természetével szoros viszonyban áll az iszákosság alkalma és hajlama. Miért nincs semmi e-félének hire Portugal-, Spanyol-, Francia- és Olaszországokban? Más faj, más égalj. Mi azt hisszük, hogy a magyar is az utólsókhoz tartozik — de arról akárki meggyőződhetik saját szemével is, mert minden utazó tudja, hogy mikor az angol és német ritkán vagy sohasem iszik vizet, a magyarnak az rendes itala. Némi kivételt azonban bábeli helyzetünkönl fogva megengedünk. De azt az égalj eltörlendi. Azért mi bizony csak sajnálkozunk és mosolygunk, mikor valaki Irlandra vagy Amerikára mutat nálunk követendő példát. Mert mi azt hisszük, hogy Isten minden népegyednek más-más rendeltetést szabott ki, mit egymásnak méltatlan majmolásával be nem lehet tölteniök. 'S midőn a mértékletességi terjesztésében is csak mérsékletet pártolva, a mellett maradunk, mit mondtunk 's jelen cikkünk elején is idéztük, a francziák nagy királyának egy böles szavával végezzük — mi bortermő kies hazánkban, hiszzük, általános méltánylásra fog találni — kinek udvarában, a Tullerákban, megjelenvén egy amerikai mértékletességi apostola (ugyanazon Baird ur, kinek könyvéről helyesen jegyezi meg „x—y“ ur, hogy „a szemleirónak nem volt szerencseje olvasni“), hogy legelőbb az udvart 's aztán, azon szabályszerint: regis ad exemplum 'stb. az egész francia nemzetet a szesz italokról teljes lemondásra térítse, miután egy hosszu predikációban a királyi családnak lerajzolta az üdvösséget, melly a franczia nemzetre várna, ha örökre szesz- és bornemiszásra kötelezné magát esküvel: a böles király illy örök emlékezetű, egyszerűségében felséges választ adott a jámbor apostolnak: „puisque la providence nous a donné de si bons vins, il est peut-être bon de les laisser boire“ (mivel a gondviselés nekünk olly jó borokat adott, tán csak jobb lesz, hagyjuk azokat meg is inni.) — És ezzel bucsut mondtunk „x—y“nak — und darum keine V. K.

Nyilt levél a Jelenkor szerkesztőjéhez.

Igen tisztelt szerkesztő ur! Midőn Ön lapja 71ik számában megpillantám Bay Ferencz m. főjegyzőnk aláírtával a szabolesi igazolást nmélt. gr. Széchenyi Istvánnak, a Pannonia gőzösn tett tiszai első utjánban, e' megye részéről illón nem fogadtatása*) miatt: reméltem, mikép általa szeretett megyémről a reál-tudományok vádának, minden, még legkisebb árnyfoltja is, védkép elhárítva lesz. Azonban a cikk átolvastával akaratlanul el kelle kedvetlenülönm, mert a súlyos vádat benne nem megszüntetve, csak a megyéről mint hatóságról, annak egyes köztisztelőben álló hivatalnokira láttam áttéteve lenni, elannyira, hogy Ön t. szerkesztő ur, erre eskilleggy alatt illy észrevételt nemmi szükségessé vált: ezeket (a közhivatalnokokat) nem ártana a megyének szigoru feleletre vonni. A' dolog illy helyzetében, mint ama t. hivatalnokok ez ügybeni eljárásának szemtanuja, a tárgyat felvilágosítandó, tollat emelni 's az általam ez eljárás körül szemléltetett 's tapasztaltakat következőkben elösorolni tisztemben állónak hittem:

Magyénk közszeretett e. alispánja azon megyei határozat keltével, mellyben magához veendő szibiróval és esküttel a' nmélt. grófnak a' megye nevébeni üdvözlésére 's ha kívántatni fog, a' megye határiban kísérésére kiküldeték, rögtön felszólította a' nádudvari járás erélyes e. alsz. biráját, hogy ő és esküttje lesznek azok, kiket a' megyei végzés értelmében küldöttársakul magához venni 's alkalmazni kíván 's meghagyá dolgait körül ugy intézkedniök, hogy az általa, mihelyt hivatalosan erről értesítve leend, velök majdan tudatandó határnapon, a' nmélt. gróf illón fogadtatására T. Füreden, mint Hevest Szabolestul elválasztó ponton, megjelenhessenek. Azonban t. e. alispán urhoz, a' nmélt. gróf utjáról semmi hivatalos tudósítás nem érkezvén, pusztán hírlapokból merített magány-tudomása szerint, másik levelében küldöttársait oda utasítá, hogy T. Füreden jul. 21kén (a' hírlapokban jul. 21. vagy 22re volt téve a' nmélt.

*) Nem az illó nem fogadás, hanem inkább, a' tiszai hajózás akadályainak (p. o. vizben lappangó tuskóknak) kijelölésére kiállitani elmulasztott kalauzok miatt történt a' sajnálkozó figyelmeztetés, minthogy azok hiánya okozta főleg Pannonia részéről a' Berczelnél tovább tanácsosnak nem tartott mehetést.

Szerk.

gróf Füredre érkezése), ott vele találkozandók, okvetellenül jelen legyenek.

Melegebb, lángolóbb a részvét szívemben, mely vonz, s forraszt engem imádozt hazám érdekeihez, mintsem elszalaszthatám az alkalmat, mellyben, reményem szerint, a tiszai első gőzhajózási részvevője vagy legalább szemlélője leheték: társul szegődtem tehát a hivatalosan oda menendő szbíró és eskütt urakhoz's elindultunk vágy- és örömteli kebellettel. 21én korán reggel a tőlünk 3 órányira fekvő T. Füred felé. Igaron utközben egy igen tisztelt háznál megállapodván, ottan előbb a szíves házi urtól, később P. A. hevesmegyei főszbíró urtól is, ki a nmélt. grófnak Heves részéről, Alpartól T. Füredig Pannonián kísérvője volt, levert kedélylyel értettük meg a vágyainkat s örömeinket legyilkoló hirt, hogy a nmélt. gróf egy egész nappal járván előbb a hírlapokban közre tett utirendnél, még tegnap, jul. 20án elhagyta Füredet, s azóta már hihetőleg Tokaj körül jár; vizsgálásunkra különben felhozván azt, hogy nemcsak minket, — érte e' csapás a' N.kúnokat is, kiknek Fegyverneken a' nmélt. gróftól épen ez ok miatt, csak üres pompás sátraik fogadák. Igaron találkoztunk még az napon megyénk t. e. alispánjával is s kölcsönösen elpanaszolván egymásnak ottan meghiusult ohajtásinkat, haza térünk, hozván keblében kiki közülünk egy szent fájdalmat a' miatt, hogy a' már eddig is örök érdemek koszorúját aratott tiszai Jassonnak nemcsak tisztelői s utításai nem lehetnek, de nyomait sem lehettük már Tiszánk Nándorférfvár felé letüremlő csendes hullámain!

E' sorokból, mellyeknek becses lapjában, az igazság érdekében, helyért esedezem, látni fogja tiszt. szerkesztő ur, látni az olvasó közönség, mikép annak, hogy a' nmélt. gróf Szabolcsrésztől illőleg nem fogadtatott, nemcsak maga, a' haladás terén, mindig az első sorában küzdeni szokott Szabolcs, hatóságilag nem oka, — de illető hivatalnokai is annál kevésbbé méltók megrovására e' tekintetben, mert azon 5 hatóság közül, mellyek határit Pannonia átszegedte, hármát: a' N.kunságot, Szabolcsot és Zemplényt érte azon szerencsétlenség, hogy a' Tiszavölgy megváltoztatásának tisztelői érzelmeiket, hatóságilag azon alkalommal ki nem tolmácsolhaták; — azon kettő is, Heves és Borsod, mellyek ezt tehetők, — nem tartatván meg a' hírlapokban közölt utrend — csak véletlennek köszönheték ebbeli szerencsésüket. Irtam Nádudvaron, sept. 10én 1846.

B a k s a y D á n i e l m. k.

Soká tusakodtam magammal: vajjon tanácsosb leendene é az előttem vérző szívvel elpanaszolt tulságos temetési-díj-követelés tovább terjesztésével felhagyni, vagy bal sors által hanyatott embertársam panaszát felfogni s némi engesztelésére a' vele s árvaival és rokonival éreztetett tettet közrebocsátani; hoszu tünődés után az utólsót választám, hogy a' tettes, ha hírlapokban tettét v. olvasandja, vagy másoktól hallandja, magát elszégyenelvén, tulságos követelésével sorstól úgy is eléggé nyomtatott embertársai iránt, egyházi emberlétére szerettel, kimélttel s apostoli bánásmóddal viseltessék s mások is, kiket netalán ezen tett szerinti kereset csiklándoz, viszatartóztassanak s velők megutáltassák. Mennjünk tehát a' tett lényegére.

Bizonyos házatlan zsellér, következőleg nagyon szegény, egy közelebb mult kettős ünnepre 8 éves lánykájával látogatására indult a' szomszédmegye egyik pusztáján lakó nőttestvérének, kit a' sors nem ugyan vagdagon emelt fel, de életmódja mégis a' látogatónál valamennyire türethetőbb, és talán a' látogatást segedelemvágy és reménytevé szükségessé; a' boldogtalan utas alig ért nőttestvérehez, megbetegült s meg is halt; végbemenvén a' temetés, midőn a' látogatott, látogató rokona temetési költségei miatt az egyházi urat megkeresé, ez 17 ft. 48 kr. pengőre csigázott követeléssel állott elő! A' fizetni akaró kezdetben az egyházi ur magaviseletét s követelését tréfának vélte, azért a' magával vitt 10 ftos bankjegyet kezébe adta, reménylővén, hogy abból még néhány forintot viszszaakapand, de nem úgy lón a' dolog, mert a' 17 ft. 48 kr. követelés hiányát másod ízben kelle a' szorongatott jöltevének nemcsak megigérni hanem megis hozni. No már tapintsunk keblünkhez, kérdezzük lelkiismeretünket: igazságos é egy háza körül és házán kívül mindenütt mostoha sors által zaklatott szegény egyedét még atyafiában is sanyarni? hát illyesekben áll a' nevelés, felebaráti szeretet? mi több, még egyházi férfinál, kinek a' valláshoz, neveléshez, felebaráti szeretethez járuló lüskés utat megtörni, simitani leginkább állana kötelességében! s vajjon van é hazánkban olyan törvény, melly a' látogatottat a' látogató által okozott költség-elviselésben marasztalhatná annyival is inkább, minthogy a' fizető sem tartozik a' legjobb móduak sorába, mit onnan is megítélhetni, hogy ennek évi fizetése csak 120 váltó forintra terjed. Nem irigység, nem boszu, nem az egyházi rend iránti gyűlölség sajtolta belőlem ezen tett nyilvánítását, hanem hogy ez által az illy tulságos követeléshez ragaszkodók vagy kapzsiságuk miatt könnyen oda szegődők viszsza-

tentessenek, mit nekik mint az Üdvözítő tanítványai követőinek s utódnak, nálannál jobban tudniok, következőleg tenniük is szoros kötelességökben állana. — Cserházán, aug. 30kán.

Budapesti napló. (Sept. 27kén.) Széchenyi István gr. ó nmlga, mint már említettük, tiszai utjából Paleocapa velencei mérnök társaságában viszszaért fővárosunkba. A' dős tapasztalású mérnök, ki miután a' tisztelt gróf s néhány választványi tag társaságában a' Tisza árnak kitett legfontosb pontjait helyszínen megvizsgálta s a' munkába venni szándékolt szabályozási terveket egymás közt s a' folyam állapotjával összehasonlította, a' Tiszavölgy rendezéséről emléks- s illetőleg szabályiratot szerkesztett olasz nyelven, melly magyar fordításban a' választványi tagokkal közöltetett. Ezen munkáról hírbül csak annyit tudhatni, hogy az a' Vásárhelyiféle tervet sokban módosítá, kevesebb számú átvágást, más és a' javaslottul különböző ártérü vonalt s magasságu és szélességu töltésézt javasol. Ezen munka nem sokára közre fog bocsátatni. A' Debreczenben tartott tiszaszabályozási gyűlésnek eloszlásakor kimondott jelszava: „ásó és kapa minélelőbb! — már eddig is nagy mozgást okozott a' Tisza vidékén, mert több helyen, mint szinte jelentők, részint megkezdették már, részint f. é. october elején kezdik meg az ásást. Eddig 360 ezer pengőforint foglaltatott le a' munkátelelekre segedelemül. Vannak helyek a' Tiszaszabályozás mentiben, hol szakmáymunka mellett 25—30 garasig is rug a' napidíj s 3—4000 férfi kívántatnék, de munkás kéz nem találtott eddig elég. Ide csődülhetének felföldi vagy más vidéki keresetben szűkölködő atyánkfiai, kik a' vasuti munkábul kiszorultak. El nem mulaszthatják itt is e' rovatunk gyakori figyelmeztetését újra fölmelegíteni a' városi csavargók irányában, kiknek nagy része most is tán rendőrséggel dacolva nap s éjt versenyt henyélnék's másé után nemcsak sovárognak de nyúlnak is; ide kellene utasítani azon kóborlók roppant seregét, kik bár hányaszor utasítatnak is ki a' két fővárosból, mindannyiszor viszszaereglenek; ezek mind olly figyelemre méltó egyedek, kik a' szilaj folyó-szabályozásnál kényszerítőleg megszeliidülve tisztessé életmódhoz szokhatnának, s becsületes munka mellett hasznos polgárvá válhatnának a' vízmentesítendő vidéknek. Eddigelő szabályozáshoz fogtak Zemplény megyében a' Toplya és Ondavánál, továbbá Bodrogközben; Szabolcsnak mind alsó mind felső vidékén, ezenkívül Szegednél. Figyelemre legméltóbb s legköltségesb munka Tiszadobnál fordul elő, hol egy nagyszerű majd öt ezer ölnyi átmetszéshez fogtak, mindkét oldalai véendő töltéssel s egyiket t. i. a' baloldali töltést már meg is kezdték. Ezenkívül az általános szabályozási tervbe illőleg az illető földbirtokosok költségén nevezetes árvizelleni munkákhoz fogtak még az idén Csongrád, Hódmező-Vásárhely, Mindszent, Makó és Földéak tájékán. Ezen munkák megkezdése által a' fő folyam szabályozásra már néhány legfontosb lépés tétetett meg. Az említett 360 ezer p. vagyis 900 ezer váltóforint keringése bocsátatása által e' munkáknál e' mostoha természetü esztendőben nagy segítség járul a' szűkölködő néposztályra. A' tiszavölgyi társulat központi választványá Pesten sept. 16kán tartott ülésében a' Tiszaszabályozás központi igazgatójának berenezei Kovács Lajos t. bíró, mint különben is választósági tagot választá meg, ki e' nagyfontosságú s tetemes fardozással páros hivatal ideiglen elfogadta. E' lelkes férfiú csüggedetlen munkásságától minden, ki a' tisztelt férfit s a' tömérdek szövevényű tárgy viszonyait isméri, az ügynek kívánt sikert jósol. — Erdélyi János az Eggenbergernél megjelent „irodalmi értesítő" nyomán köv. szemlélt nyujt a' magyar- és erdélyországi egyetemes sajtó 1845dik évi működéséről: Megjelent

	magyar, német, deák, lótl nyelven; ösz.				
hittudományi munka:	24,	4,	1,	2,	31,
nyelvtudományi	19,	3,	—	—	22,
bölcsészeti, státus- és jogtani:	38,	5,	1,	—	44,
természettudományi:	8,	1,	—	—	9,
mathematikai:	11,	1,	—	—	12,
gazdaságtudományi és műtani:	18,	7,	—	1,	26,
orvostudományi:	6,	1,	—	—	7,
történettudományi:	27,	5,	—	—	32,
földirati:	14,	3,	—	—	17,
ifjúsági, nevelési:	32,	4,	—	—	36,
szépirodalmi:	88,	3,	—	—	91,
vegyes:	18,	5,	3,	3,	29,

Összesen: 303 42 5 6 356

Az országos és idegen nyelvű munkák öszlete hattal kevesebb mint 1844ben, de a' magyar szaporodott; a' német csökkent 17el, a' deák 3mal, a' lótl növekedett 4el. Magyar munkákban csökkent a' hittudomány, bölcsészeti, nyelvtan, földirat, orvostudomány s ifjúsági iratok száma; növekedett a' történel, gazdaság, szépirodalom és vegyesek rovata; önálló munkákkal lépett föl a' természettan és mathesis. Két-szerannyi szaporodást látunk a' gazdasági, egy harmadrésznily a' szépirodalmi és vegyesekben, nyolczadrésznily a' történetiekben. Legsúlyosabb ránk néve az ifjúsági iratok, nép- és tankönyvek esökkenése; mert jelen korunkban csak ezekben láthatjuk nemzeti gyarapodásunk eszközeit, míg a' magasb tudományiak föléledt nemzetünket boldogíthatják, szellemi fejlődésével jobb létre törekvését mozdítván elő. — Ha időnk és e' rovat köre engedné, egykönnyen kitalálható, de mindenesetre ferde törekvés elöitüntetése tán következő cikket írának: „Anti-Didaskalia". — Mult esütörtökön a' felső gözössel egy külföldi nagy ur érkezett fővárosunkba, kit ezernyi néptömeg bámult meg s a' különben is gőzhajó-érkezéskor elletetni szokott hajóállomás annyira körülvétellett, hogy az utasok alig menekülhettek szárazra. Ez egyszer azonban nem az utasok, hanem azon szegény nép érdekében akarunk szólani, melly naponkinti ácsorgása mellett is örül, ha a' Dunaparton becsületes keresethez juthat.

Köztudomás szerint a' révnél külön egyenruhás szabad hordárok vannak, kik az utasok podgyászait jó pénzért tova szállítják, s eza' csöcselék nép által történhető lopások s egyéb csínyek megakadályoztatására helyesen volt kigondolva; de azt is tudjuk, hogy ezek előbb a' közelebbre szállítandó terhet kapkodják szét s távolabbra költöző utas gyakran várhat, míg egy illy hordár viszszaerül, ki még is díját erősen követeli; pedig vannak itt szegényebb egyedek, kik néhány garasért szívesen vinnék tova a' terhet s mi történik ezekkel? sem szép szóval sem rendőrileg nem utasítatnak el, hanem cifra káromkodások közt annak rende vagy inkább rendellenisége szerint elkorbácsoltnak s gyakran megtörténik hogy bámuló gyermekek naplopókul tekintetvén elveretnek. Sem egyik sem másik nincs rendem: ohajtanók inkább hogy rendre ügyelés mellett kiki kereshesse kenyéré; talán az utas is szívesen venné, ha gőzhajózási költségei partraléptével olly tetemesen nem szaporítatnának, mint a' mostani hordárok kényétől függ. — Vácváros közsönő levelet küldött Pest polgárihoz, kik az ottani tűzvesz alkalmakor olly erőlyesen segítettek a' veszélyt elhárítani s igéri hasonló alkalommal szíves viszontsegedelemét. Köszönjük alázsan! csak jobb, ha nem lesz rá szükségünk. — Minap egy vidéki csinos aszszonyka a' budai császárfürdő használása végett fővárosunkba jött s hogy a' fürdési alkalmat annál kényelmesebben használhassa Pesten a' Ferencvárosba fogadott szállást; ide azonban minden fürdönél közelebb volt egy laktanya; — a' gyöngyöden szerető férjrögőni látogatással vélvén meglephetni nejeckéjét, egy nap ennek szobájába toppan; menyire nőtt azonban saját meglepetése, midőn a' beteges nőt igen is vigan egy derék tiszt társaságában lelte. A' nő elájult, a' férj dörmögött s másnap mindkettő hazatavozott. — Vámosaink darócós gorombaság helyett már elménczéségi nyilak s fulánkokkal fegyverkeznek felminap egy megvámolt esordá vonulván által a' hidon, két sajátságos fickó hegykén ballag utána; egyik vámos gonosz hunyorítással kérd: „hé! uraim önök is azon marhákhöz tartoznak?" a' felek szónélkül fizették meg a' vámot s tovább mentek. — Minap a' kétvami utcában egy gazdag úr ablak-redőnye megugván a' rozsdás bilincset az utca közepére zuhant s e' kis tréfa majd egy fiatal életbe került; tanúság: a' házbér-szöktetés e' jó emberknél járványkór, de avult szereik kigazittatását csak a' lakókra bízzák. — Eddig csak a' tógásokrul tudjuk, hogy papi állomásra jutván többnyire feleséget nyertek; mai nap rendkívül növekedett hazánkban az „eladó leányok" száma; egy derék sebész ismerősünk t. i. már 3 állomásra hivaték meg, s mindenütt egy szép leány ajánlaték neki feleségül. Mivel az illető épen nem érzi magát azon kellemes helyzetben, hogy a' vak szerelemnek hódolhasson, kelles csak itthon eszi minden nap kenyerét. — A' légszuszvilágításra néve egy angol kereskedő ház, melly Angolország több városit s a' szárazföldön Hágát és Gréczet légszuszvilágítja, Pest városának ajánlatot tón, hogy olcsóbban eszközözlendi a' légszuszvilágítást az eddigi olajvilágításnál is; ez évenként 16,009 fr. 12kr. rug. Az illető vállalkozó 25évi bérletidőt kíván s első 10 évben 13,655 pengőforintért, tehát 2414 fr. 12kr. olcsóbban, köv. 5 évben 12,290 fr. tehát 3772 fr. 12kr. másik öt évben 11,607 fr. s így 4462 fr. 12kr. végre 10,242 fr. tehát 5827 fr. 12kr. olcsóbban eszközözlendi a' világítást; mi a' jelen olajvilágítással árhoz képest 25 év alatt 94,485 pft nyereségre juttatná a' várost, a' magán-világítás bizonyos százedekát s egy városi épület ingyen kivilágítását számba nem véve. A' P. Z. szerint ez ajánlat kincstári uton a' városi hatóság figyelmére bízott. Nem tudjuk a' többi vállalkozó mikép állja ki ezzel a' versenyt.

Kisfaludy' gőzős f. é. sept 21kén (véletlenül épen Széchenyi István gróf ó exéja születésnapján) bocsátatott a' Balatonra nagy mozsárdurrogások közt; 3 hét mulva minden erómi s egyéb szükségessékel fölkészülten szeldelni fogja a' hullámokat. Hirszerint a' vizre bocsátásukor nagy lödőzés közben egy szétpattant tarack halálra sujtott egy aszszonyt, kinek árváji számára tüstint pénzadako:ások történtek e' baleset némi enyhítése végett. — Számos üres hajó siet lefelé gabonával rakodandó az Aldunára, minthogy Mosonyban naprul napra emelkedőbb árnak örvend az élet. Ha illy arányban növekszik a' gabonaár, mint ott pár hét óta kezdett, nem sokára köbls a' buzának 12 p. ftra szökken. S vajjon, ha illy arányban szállítunk kifelé — minthogy Torontálban már is szükségűtől félnek, sőt némileg azt érezve immár panaszkodnak is — nem szorulunk é majd magunk meg itthon tavaszkor vagy később aratásig? Most igazán felhetni éhségtül annál inkább, mert mind burgonyánk, mind kukoricánk szerfölött csekély országiszerte, a' tavalyi s idei mostoha év pedig fölemésztette többnyire az előbb éveki tartalékokt majd mindenütt. A' tavalyi s idei egymásután nyomban következett gabonameddő év mostohaságát megsínyli hazaszerte tömérdek gazda s háznép talán hoszsza időig. — Utasok hírlése szerint Sárospatak környékét iszonyu jégzápor pusztította, melly nemcsak a' szőlőtökeken dult, hanem, mivel hihetőleg felhőszakadásféle özönnel volt páros, az utakat is nagy részben járhatatlanokká rongálta. — Előbbi számu rovatunkban szini botrányokról levén szó esetleg a' színhely meg nem nevezetett sigy könnyen nemzeti színházunk és annak ügyvivője jöhetne gyanuba; — pedig a' botrány a' német színházban történt.

Ausztria.

Sept. 9kei grézi hírek szerint a' jelenévi tartománygyűlés ott f. hó 1jén nyitattott meg szokásos szertartások között. A' stájerországi kormányzó Wickenburg gróf mint császári biztos adta át nyilvános ülésben a' legfőbb adókövetelést; mire más nap országkapitányi elnöklet alatt tanácskozáshoz fogtak az illető közügyek fölött. — Aggodalmat gerjeszt a' burgonyakórsg mindinkább elharapozása Stájerországban is, mellyet az mult évben egészen megkimélt, most azonban a' vész annál nagyobb terjedelműleg látszik elhatalmálni. Ez lesz egyik legkomolyabb tanácskozás s értekezési tárgya a' most tized ízben ösz-

szegült német mezeigazdák 's erdőszőknek. Ezek fogadtatása 's illendő elszállásására helyes intézkedések tettek. Az igen nagy számmal kitűzött kérdésekannál könnyebb megvitására hat osztályra rendezé magát a gyűlekezet, u. m. a földművelési, marhatenyésztési, műtani-pari, erdőszet, bor 's gyümölcs és természettudományira. A közgyűlések a coliseumi nagy tereben fognak tartatni, hol is a természetbúvárok nyilvános ülésekre gyűlendnek össze, az osztályüléseket a rendi reálskola épületében tartandják. Máris tétetett intézkedés, hogy a vendégek közösen ebédelhetnek. A ressource-társulat tiszteletükre 15én e hónap fényes táncmulatságot rendez; e napon a különféle háziállatok kiállítására is meg fog történni. Sept. 16ára különféle kirándulások határozatvák. A virágkiállítás 17én nyitattik meg. Ugyane nap tartománykormányzó gróf Wickenburg a császár nevében a gyűlekezeti tagoknak fényes lakomát adand a császári várteremben 's az e célra különösen rendezett nagyszerű terekben. Ez ünnepélyre a Rendek emlékpénzt verettek; nagyszámu vendégeket várnak ekkor ide főleg a szomszéd Magyar- és Erdélyországból. —

Portugália.

Legközelebb egy törvény bocsátatott közre a hadsergi 's hajóhaditesti büntetéseket illetőleg. Legtöbbje a vétkesek ellen használható botütéseknek 50re szabott vagyis inkább csökkentett. Csak a hadi törvényszék, mellyben azonban illető századbeli tiszt nem ülhet, van jogosítva testileg fenytésre, 's az ezredesnek szabad a meghatározott ütéseket számát kevesbiteni. Egy ujoncot sem, ki még hat hónapig nem szolgált, 's egy katonát sem, ki már három évig áll szolgálatban, szabad testileg büntetni.

Spanyolország.

Mi most Spanyolországban közügyelmet gerjeszt 's mindnyájuk beszélgetési tárgyát képezi, az természetesen a királynó 's infanszó házassága. Minél többet gondolkodnak az emberek róla, annál elégteltebbek a királynó választásával, mert állítják, miszerint ez a kérdés legtermészetesb 's legkönnyebb megoldatása. A tartományokban, hol az anyagi érdekek a béke többre becsültetnek az uralom dicsvágya 's politikai szenvedélyeknél, ezen férjválasztást jól fogadták, mert ez által Spanyolországban a forradalom 's viszszahatástól egyiránt ótalmaztatását remélik. Szintugy az elhatározási gyorsaság 's a titoknak egész utolsó pillanatig megőrzése nagyon tetszett. Mi Montpensier hgnek Luiza férjeül választatását illeti: Madridban ennek következtében boszus, féltelmes ellenzék fejlődik az exaltadók 's puritanok részéről. Mindkét párt don Enriquet vagy valamelyik Coburgot ohajtolta a királynó férjeül, 's miután ezen ohajtásuk kudarcot vallott, azt kívánták, hogy legalább az infanszó menjen don Enriquehez vagy egyik Coburghoz. Miután most az egybekelés Montpensierrel már bizonyos és elhatározott dolog, mérgöket a francia hercegen töltik 's minden ellenzéki szert, mi csak hatalmokban áll, mozgásba hoznak. Anglia, melly Peel kormánya alatt kijelenté, miszerint elkerül minden beavatkozást e kérdésbe, mióta a whigek 's Palmerston ülnek a kormányon, politikáját e pontban megváltoztatta. Az új kormány a madridi követnek parancsot küldött e házasság ellen munkálás végett 's Bulwer Henrik e parancsot (mint fenebb láttuk) híven

teljesíté is. Azonban már késő, mert a házasság tökéletesen meg van állapítva 's már mintegy bevégezt tény, mellynek létesítésére Lajos Fülöp minden erejét összpontosítja. Kizsákmányolhatják ugyan a pártok önhasznukra Anglia ellenzését, de nem fognak vele semmit nyerni, mert Spanyolországban nem tetszik, ki idegen nemzetek gyámolítását keresi. A spanyol kormány biztosan számít többségre a cortesben, 's mihelyt ez összehívatik 's a királynó elhatározása felől tudósíttatni fog, a kir. házasság is megtörténnedik; jól értesült személyek ezt még sept. vége előtt várják. A carlisták ugyan elrémültek, de nem nyilatkoznak ellenzőleg, mert ők — legalább az okosabbak közülök állítják, miszerint Montemolin az egész ügyet megfordítva vette 's később még inkább megfordítva veendő vala. Viluma most maga is szegényli Montemolinban helyzett bizalmát, mert ezen herceg nyilván kijelenté: hogy ha a királynót elveszi, akkor mint király veszi őt el, és születésénél fogva bírt jogáról soha nem mond le. Ez valóban megfontolatlan nyilatkozat volt. — A királynó 's férje most az udvar és nemesség szerencseüdvözlését fogadják 's rendkívüli örömet vehetni rajtok észre. Don Francisco de Assis valóban meglep tapintata 's elméje által. — Portugália helyzete, így ir továbbá ugyanazon levelező, naponkint rosszabbul, egy részről kormánygyöngeség, másról fejtelenség, demagogia 's miguelismus miatt. Ezen okok azok, mik Spanyolországot figyelő sergeinek a portugál határoktól vissza nem vonására indítják, 's nem is fogja mindaddig visszavonni, míg biztosítékot nem nyer, miszerint semmit nem szükség szomszédjától tartania. Jelenleg Portugália egyesítő 's gyűlpontja az exaltadók 's esparteristáknak, kiknek száma nem csekély. E miatt óvatossá kell lenni a spanyol kormánynak, 's noha nem engedett Portugália és Anglia kívánatának a sergek visszavonását illetőleg, de egyszermind bizonyossá tette őket, hogy nem lép föl megtámadólag — ha csak előbb meg nem támadatik. — Az új pápa rendszabályai Spanyolországban nagy benyomást okoztak, noha ellenkező irányokban. A carlisták fanatikusok mintegy villamsujtottan milly örömet tagadnak most a pápa egy hallgatóságát. Előttök IXd. Pius pápasága nyomorúság söt végtelenség az egyházra nézve. XVII. Gergely pápával elveszett e párt reménye: Spanyolországban, ha azt Montemolinok által nem kormányozhatják, a római székekkel folytonos meghasonlásban tartásához. Ennek már vége 's a szerencsétlenség kettős csapása végkép összevonta őket. A szabadelvűek 's jó gondolkodásuak ellenben IXd. Pius-nal engesztelődő szellemű 's nagy elméjű egyházfejedelmet látnak, ki élén áll maga korszakának; ezek most gyors ki egyenlítettését várják a székre vonatkozó spanyol viszonyoknak 's mielőbbi megszüntetését a spanyol egyház mostani elárvult állapotának, melly püspökök és össze-köttetés nélkül van az egyház fejével. Ha ezen állapot még néhány évig tart, tudja isten, mi következendik belőle. Így fejtheti meg, miszerint a spanyol nemzet nagy részére nézve IXd. Pius mennyei hírnök, istentül küldött szabadítója az egyháznak. — Ecuadori volt elnök Florez által szedett kalandorok éjszak felé utaztak, hol hajókra fognak szállani. Általános főszerződés szét, hogy a spanyol kormány Florez katonafogadást nem akadályoztatta, sőt inkább szenvedőleg helybenhagyta. A kormány ugyan mintege-

tőzik 's azt állítja, mikép e dologba teljességgel nem avatkozott; mindazáltal ez nem olly egészen bizonyos, mert köriratok voltak forgásban az ezredek közt, hol a tisztek és katonáknak, kik Florezzel menni kívánkoznának, szabadság ajánlatot. Eleinte számosan csatlakoztak hozzá, de később kétkedni kezdének Florez ígéreteinben 's e miatt végre csak igen kevesen követték őt. A spanyol kormány e rendszabály által nagyobb befolyást akart a délamerikai szárazföldre nyerni; azonban hihetőleg az ellenkező fog bekövetkezni.

Anglia.

Sept. 9kén reggel Victoria királynó 's Albert herceg a cornwalli partoktól Whigt szigetre tértek vissza. Nemsokára Windsor kastélyba fognak költözni. (Ez azonban valamivel kellemesb lesz, mint nálunk a közelgő szentmihály-napi hurezoklás.) A kis walesi herceg, ki különösen még „cornwalli herceg” czímet is visel, regehíres és hercegsége partjain fehér tengerész-öltönyben jelent meg 's a lakosoktól örömrivalgások közt fogadtatott. Victoria 's a trónörökösnek nem ártott a tengeri utazás; Albert herceg ellenben erős élmélygésben szenvedett.

Több irlandi grófságban legközelebb ismét néhány, noha csekélyebb szerű, kicsapongás fordult elő, miknek oka részint az inségben, részint az etőlőli félelemben fekszik. O'Connell a legutóbbi repeal-gyűlésben ismét iparkodott a kormányi rendszabályoknak az uralkodó inség enyhítésére nézve jótékony 's üdvös hatásukat bebizonyítani. Az igazt igen jó lábon áll a whig miniszterséggel.

Dánia.

Összehasonlítván mind azt, mi dán részről a királyi levél megjelenése után történt, a legtekintélyesb dán férfiak e részbeni tanácsival, mindenki előtt világos lehet, hogy minden a rothschildi gyűlekezetben ejtett szavak szerint következett. A holsteini Rendek jogai megtámadtattak, ovasuk eleinte eltűnt, aztán, midőn csakugyan benyújtották azt, visszautasított, népgyűlés nem engedtetik meg a tartományokban, rendőrségi felügyelés alatt vannak a közlapok; nem szabad köriratokat szerteböcsátáni 's már hivatalnok letételt is vettek a kedélyek megtörésére elő; ez alatt a rothschildi Rendek nyomatékos tényekelli gyámolítását sürgetik a királyi szónak. Mi fog még tovább történni, már az 1844ki tanácskozásban olvashatni.

Elegyhír.

Sept. 7kei „Gaceta de Madrid” hivatalosan közli Miraflores marquis tanácselnökké lett kineveztetését, így tehát valótlan volt a hir, mintha Narvaez tábornokot hitták volna ez állomásra vissza.

Simpheropolban, déli részén Oroszországnak, az idén folyvást erős hideg 's viharok uralkodtak, míg az éjszakon fekvő Archangelben olly hőség volt, miszerint a napsugaraktól melegített homokban a tojás is megsült, mit próba valóított is.

Párisban jelenleg következő sz. kisededovó 's népiskola létezik: 29 kisededovóda 6000 gyermekkel 18 hónapostól 3 évesig; 125 iskola 24 ezer növendékkel 3 évestől 12 évesig; 70 tanműhely, 7 rajztanoda férfiak 's 2 némberek számára 280 tanítvánnyal, 44 elemi iskola felszerdültek számára, kik közt 11 nőszemély létezik.

77ik szám.

2648. sz. **Árverési hirdetés.**
A nagyméltóságú magyar kir. udvari kincstárnak 1746d. évi szeptember 9én 30 ezer 49d. szám alatt kelt kegyes rendelete következtében; a kir. építési főigazgatóság részéről ezen el közhírre tétetik: hogy 1847d. évben a budapesti kir. épületeknél előforduló fogyatkozások kiigazítása 's helyrehozása, nyilvános árcsökkenés útján azon műmestereknek fog általengedtetni, kik ezen munkákat legártóssabban 's legkisebb árért véghezvinni magokat kötelezendik.
Minélfogva mind azon építő műmesterek, ugy mint: kőművesek, kőfaragók, cserepezők, ácsok, asztalosok, lakatosok, üvegcsék, fazekasok, rézművesek, bádgosak, kötélgyártók, kovácsok, kefekötők, kőmesterek és kárpitosok, kik egy vagy más munkát általvenni szándékoznak, és az alább kitett bánatpénzt, melly az árcsökkenés bevégeztével meghatározandó 's a kezesség fejében leteendő summába foglaltatni fog, az árcsökkenés előtt készpénzben letenni képesek, ezennel azon megjegyzéssel értesítetnek: hogy a királyi kincstár biztosítására nézve a szerződéseknél felsőbb helyeni jóváhagyása után a fenérintett biztosítási summa akár kamatozó statuspapirok, akár házakra vagy házhelyekre 's

egyéb birtokokra törvényes idomban szerkesztett bizonyítványok által kieserélhetik. Az illető építő műmesterek tehát, a k. építési főigazgatóságnál a következő napokon reggeli 9 órakori megjelenésre ezenel főlészóltatnak, ugy mint:

Árcsökkenés napja.	Építő mesterek	Bánatpénz pben.		
		ft.	kr.	
1846ik év sept. 28dikán	kőműves . . .	139	—	
	kőfaragó . . .	41	—	
	cserepező . . .	32	—	
	ács	45	—	
	asztalos . . .	208	—	
	lakatos	172	—	
	üvegcs	54	—	
	fazekas	89	—	
	1846ik év sept. 29dikén	rézműves . . .	13	—
		bádgos	12	—
kötélgyártó . .		3	—	
szinező		22	—	
kádár		11	—	
kerékgyártó . .		10	—	
kovács		22	—	
kefekötő		9	—	
	kutmester . . .	3	—	
	kárpitos	10	—	

ÉRTESÍTŐ.

a közelebb föltételek árcsökkenés napján közönségesse fognak tétetni, mellyek azonban addig is, valamint az előlegesen meghatározott munkabér a rendes tisztórákban, Budán a kir. építési főigazgatóság hivatalánál megtekinthetők. Egyszermind arra figyelmeztetnek az illető műmesterek, hogy azon esetben, ha az árcsökkenés által a megállapított munkabér az épen említett és előlegesen meghatározottnál alább szállna, későbbi ajánlatok el nem fogadtatnak.
A kir. magyarországi építő főigazgatóság által Budán szeptember 14én 1846ban. 3—3

480 öl cser- és 300 öl tölgyfa-szállítás. T. n. Pestmegye szükségére kívánatol 's folyó évi october 15től kezdve Pestre szállítandó 480 öl cserfa, és 300 öl tölgyfa-szállítása iránt folyó 1846d. évi sept. 28dikán a megyeház kisebb termében dél előtt 10 órakor árcsökkenés fogván tartatni: a vállalkozni szándékozők e végre ezenel felhivatnak. Kelt Pesten sept. 17kén 1846. Ny a r y P á l n s Pestmegye m. alispánja. 3—3

A tolnai szeder selyem-egyletnek alapszabályai értelmében e folyó hó 21én tartatni kellő őszi közgyűlése, a szinte akkoron eső sárvi társaság gyűlése miatt s e p t e m b e r 25ra tétetik által. — Kelt Szegzárdon, szeptember 10ik napján. — Választványi határozatból. St a n n Ferencz s. k. egyleti jegyző. 3—3

Dunavizálás: sept. 26án: 6' 6" 6" az 0 felett.

1846.

Kilian György 2-4
pesti kiadó könyvtárusnál megjelentek, és minden más könyvtárusnál kaphatók:
Kisfaludy Kassics Ignác
Praxis Juridica
Civilis, Stylare Juristarum
Latino Hungaricum.
Harmadik megbővített és az újabb törvényekhez alkalmazott kiadás.
Két kötet, borítékban 4 ft. 30 kr., vászonba kötve 4 ft. 40 kr. p. p.
2 ft. helyett — 1 ft. 20 kr. p. p.